

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **T.**, so sídlom v B., zastúpenej **L.**, so sídlom v B., proti odporkyni **Slovenskej republike – Ministerstvo financií Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Štefanovičova 5, o **náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp.zn. 9 C 219/2003, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 5. apríla 2011 sp.zn. 14 Co 225/2009 a rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica z 12. júna 2009 č.k. 9 C 219/2003-1120, takto

r o z h o d o l :

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 5. apríla 2011 sp.zn. 14 Co 225/2009 v jeho potvrdzujúcej časti a rozsudok Okresného súdu Banská Bystrica z 12. júna 2009 č.k. 9 C 219/2003-1120 vo vyhovujúcom výroku, ktorým bola odporkyni uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľke ušlý zisk za obdobie od 31.12.1998 do 31.3.2001 vo výške 584 491,46 € s 8 % úrokom z omeškania ročne od 1.1.2005 do zaplatenia a sumu 9 958,17 € ako vyplatenú odmenu za vypracovaný znalecký posudok firmou B. a to všetko v lehote 30 dní od právoplatnosti rozhodnutia a v rozsahu zrušenia vec vracia Okresnému súdu Banská Bystrica na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 12. júna 2009 č.k. 9 C 219/2003-1120 uložil odporkyni zaplatiť navrhovateľke ušlý zisk za obdobie od 31. decembra 1998 do 31. marca 2001 vo výške 584 491,46 € s 8 % úrokom z omeškania ročne od 1. januára 2005 až do zaplatenia, náhradu skutočnej škody vo výške 19 879,83 € ako vyplatenú odmenu správcovi konkurznej podstaty JUDr. E. P. a sumu 9 958,17 € ako vyplatenú odmenu za vypracovanie znaleckého posudku firmou B. V prevyšujúcej časti súd návrh navrhovateľky zamietol. Vyslovil, že žiaden z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania. Súd prvého stupňa uviedol, že daňový úrad pri daňovej kontrole mal

právo zadržať tieto finančné prostriedky, mal právo tiež vydať predbežné opatrenie, v ktorom zakázal disponovať s nehnuteľnosťami na účely zabezpečenia vymožitelnosti svojej pohľadávky do budúcnosti. Keďže však samotný postup daňového úradu a jeho úvahy, ktorými sa riadil v priebehu daňovej kontroly, vo vzťahu k navrhovateľke boli nesprávne, súd považoval aj tento úradný postup, ktorý nespočíval v samotnej rozhodovacej činnosti, za nesprávny, najmä z dôvodu, že výrazne a po dlhú dobu zasahoval do hospodárskej činnosti navrhovateľky tak, že ohrozil jej samotnú existenciu. Prvostupňový súd poukázal na to, že z vykonaného znaleckého dokazovania Ústavom súdneho inžinierstva v Ž. vyplynulo, že hlavné a jediné príčiny, ktoré viedli k zníženiu predpokladaného zisku navrhovateľky, boli kroky daňového úradu smerujúce k zadržaniu finančných prostriedkov navrhovateľky na účely zabezpečenia predpokladanej pohľadávky nedoplatku z titulu dane príjmu právnických osôb za rok 1997 vrátane opatrení, ktorými bolo navrhovateľke zakázané disponovanie s jej majetkom, keď v konečnom dôsledku po zrušujúcom rozhodnutí Najvyšším súdom Slovenskej republiky v konaní sp.zn. 4 SŽ 134/2000 daňový úrad sám uznal svoj postup za nesprávny a vrátil neprávom zadržaný nedoplatok dane rozhodnutím z 15. marca 2001. O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 2 O.s.p.

Na odvolanie navrhovateľky ako aj odporkyne Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom z 5. apríla 2011 sp.zn. 14 Co 225/2009 rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým bola odporkyňa uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľke ušlý zisk za obdobie od 31. decembra 1998 do 31. marca 2001 vo výške 584 491,46 € s 8 % úrokom z omeškania ročne od 1. januára 2005 do zaplattenia a sumu 9 958,17 € za vypracovaný znalecký posudok firmou B., **potvrdil**. Odvolací súd zrušil výrok rozsudku okresného súdu, ktorým priznal navrhovateľke náhradu škody spočívajúcej vo vyplatení odmeny správcovi konkurznej podstaty vo výške 19 879,83 €, výrok v ktorom zamietol návrh na zaplattenie 1 991,63 € daňovej poradkyňa, ako aj výrok o náhrade trov prvostupňového konania a v týchto častiach vrátil na ďalšie konanie. Odvolací súd sa s dôvodmi napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa v časti výroku, ktorým bola odporkyňa zviazaná na náhradu ušlého zisku vo výške 584 491,46 € s 8 % úrokom z omeškania a v časti o uloženie povinnosti zaplatiť sumu 9 958,17 € stotožnil, považuje ich za vecne správne poukazujúc na ustanovenia § 15, § 15 ods. 1, 3, § 2 ods. 1, 2 zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov. Odvolací súd zhodne s prvostupňovým súdom konštatuje, že v danom prípade znalcom vyčíslená škoda predstavuje ušlý zisk navrhovateľky, ktorý vznikol jednak v dôsledku nezákonného

rozhodnutia Ústredného daňového riaditeľstva Slovenskej republiky č. I. z 12. júna 2000 a zároveň postupmi daňového úradu počas daňovej kontroly začatej v júni 1998. Poukazuje na odôvodnenie prvostupňového rozsudku, kde sa konštatuje, že aj keď jednotlivé rozhodnutia daňového úradu boli vydané v súlade so zákonom (okrem uvádzaného nezákonného rozhodnutia), no samotný postup daňového úradu vo vzťahu k navrhovateľke bol nesprávny, pretože výrazne a po dlhú dobu zasahoval do hospodárskej činnosti navrhovateľky tak, že ohrozil jej samotnú existenciu.

Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím súdu prvého stupňa vo výroku ktorým bola odporkyni uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľke ušlý zisk za obdobie od 31. decembra 1998 do 31. marca 2001 vo výške 584 491,46 € s 8 % úrokom z omeškania ročne od 1. januára 2005 do zaplatenia a sumu 9 958,17 € za vypracovaný znalecký posudok firmou B., v lehote 30 dní od právoplatnosti týchto rozhodnutí podal na podnet odporkyne generálny prokurátor Slovenskej republiky mimoriadne dovolanie. Žiadal napadnuté rozhodnutia zrušiť. Uviedol, že uvedenými rozhodnutiami bol porušený zákon a súdy nižších stupňov vec nesprávne právne posúdili (§ 243f ods. 1 písm. c/). Podľa názoru generálneho prokurátora sa súdy nižších stupňov nedostatočne riadili ustanoveniami § 1, § 2, § 3 O.s.p. Uviedol, že predmetom sporu bola požadovaná náhrada škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Poukázal na to, že zákon č. 58/1969 Zb. účinný do 30. júna 2004 upravoval podmienky vzniku nároku z titulu zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Od 1. júla 2004 je právna úprava zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci upravená zákonom č. 514/2003 Z.z. Podľa názoru generálneho prokurátora sa súdy oboch stupňov nasledovnými zákonnými ustanoveniami dostatočne neriadili. Podľa § 1 zákona č. 58/1969 Zb. štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní, v správnom konaní alebo v trestnom konaní vydal štátny orgán. Podľa § 18 zákona č. 58/1969 Zb., štát zodpovedá za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov uvedených v § 1 ods. 1 nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia. Tejto zodpovednosti sa štát nemôže zbaviť. Ide o objektívnu zodpovednosť, ktorá predpokladá súčasné splnenie týchto podmienok :

1. Existenciu nezákonného rozhodnutia alebo nesprávneho postupu.
2. Vzniku škody

3. Príčinnú súvislosť medzi 1. a 2.

Zodpovednosť štátu v zmysle citovaného zákona je občianskoprávnym vzťahom. Zákon č. 58/1969 Zb. je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku špeciálnym, preto pokiaľ tento neobsahuje sám vlastnú úpravu, právne vzťahy sa riadia Občianskym zákonníkom. Podľa § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka, sa hradí skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo (ušlý zisk). Pod pojmom škoda treba rozumieť ujmu, ktorá nastala v majetkovej sfére poškodeného a ktorá je objektívne vyjadriteľná peniazmi. Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní poukázal na to, **že súdy odkázali na znalecký posudok, pritom znalecká organizácia nevedela a ani nemohla posúdiť, či došlo k nesprávnemu úradnému postupu, resp. k vydaniu nezákonného rozhodnutia.** Zástupkyňa znaleckej organizácie na pojednávaní 22. mája 2009 uviedla, že nehodnotila správnosť úradného postupu a za nezákonné rozhodnutia považuje všetky rozhodnutia, ktoré uviedli v tabuľkách. Skutočnosť, že súd prvého stupňa neskúmal, či došlo k nesprávnemu úradnému postupu, resp. k vydaniu nezákonného rozhodnutia vyplýva z toho, že okresný súd od znalcov požadoval, aby špecifikovali, ktoré rozhodnutia a postupy boli hlavnou príčinou ušlého zisku, ako aj obdobie odkedy daňová kontrola negatívne zasiahla do hospodárskej činnosti navrhovateľky. Pričom daňovú kontrolu nemožno označiť za nesprávny úradný postup. **Podľa generálneho prokurátora súdy opomenuli skúmať zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody a to existenciu nezákonného rozhodnutia, resp. nesprávneho úradného postupu, vznik škody a príčinnú súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, t.j. vzťah príčiny a následku.** Podľa názoru odvolacieho súdu „v tomto smere samotná skutočnosť, že tieto rozhodnutia neboli ako nezákonné zrušené, nie je relevantná“. Pokiaľ však rozhodnutia daňového úradu ako nezákonné neboli zrušené, samotný postup daňového úradu pred vydaním týchto rozhodnutí nemožno označiť za nesprávny úradný postup, pretože v takomto prípade sa jedná o rozhodovaciu činnosť štátnych orgánov (t.j. možno skúmať výlučne splnenie nezákonného rozhodnutia v zmysle § 1 a nasl. zákona č. 58/1969 Zb. a nie nesprávneho úradného postupu úradného postupu podľa § 18 zákona č. 58/1969 Zb.). Okresný súd ako ani krajský súd podľa generálneho prokurátora nevzali do úvahy tú skutočnosť, že výsledkom nesprávneho úradného postupu nemôže byť vydanie zákonného rozhodnutia. Ďalej uviedol, že v danom prípade súdy vec nesprávne právne posúdili. Z takéhoto výkladu práv potom vyplýva, že každý daňový subjekt, u ktorého je nariadená daňová kontrola, sa môže domáhať nároku na náhradu škody, pretože zákonné postupy – vydané rozhodnutia daňového úradu v zmysle zákona č. 511/1992 Zb., ktoré ako

nezákonné nikdy neboli zrušené, súdy môžu označiť bez akéhokoľvek posúdenia a odôvodnenia za nesprávny úradný postup. ***Neskúmanie zákonných podmienok na uplatnenie nároku na náhradu škody voči štátu, nerozlišovanie podmienok na uplatnenie nároku na náhradu škody z titulu nesprávneho úradného postupu od nároku na náhradu škody z titulu nezákonného rozhodnutia vyplýva aj z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu.*** V konaní bolo preukázané, že jediné rozhodnutie, ktoré bolo zrušené rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2000 sp.zn. 4 Sž 134/00, bolo rozhodnutie Ústredného daňového riaditeľstva Slovenskej republiky z 12. júna 2000, ktorým Ústredné riaditeľstvo Slovenskej republiky zmenilo dodatočný platobný výmer Daňového úradu II Banská Bystrica tak, že vyrubenú daň z príjmov právnických osôb za zdaňovacie obdobie 1997 vo výške 8 475 100,-- Sk zmenilo na sumu 8 379 900,-- Sk. V dôsledku toho, že Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil rozhodnutie odvolacieho orgánu – Ústredného riaditeľstva Slovenskej republiky z 12. júna 2000 a následne Ústredné riaditeľstvo Slovenskej republiky zrušilo rozhodnutie správcu dane z 15. novembra 1999, nemohla vzniknúť navrhovateľke ňou uplatnená a priznaná škoda od 31. decembra 1998 a nemôže byť ani v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím vydaným 15. novembra 1999. Poukázal na to, že v konaní bolo preukázané, že do 15. novembra 1999 navrhovateľka nebola evidovaná ako neplatič a správca dane ani nemohol vydať doklad o tom, že eviduje voči navrhovateľke nedoplatky, pretože daň do 15. novembra 1999 nebola navrhovateľke ani vyrubená. Navrhovateľke bola vyrubená daň platobným výmerom z 15. novembra 1999, t.j. až po tomto termíne mala navrhovateľka vykázané nedoplatky voči daňovému úradu. Po tomto termíne však navrhovateľka nemala ani možnosť zúčastňovať sa verejnej súťaže, pretože v tomto období už previedla svoj majetok na akciovú spoločnosť (v júni 1999) a cez novozaloženú akciovú spoločnosť sa zúčastňovala na verejných súťažiach. Navrhovateľke nemohla byť spôsobená škoda ani vydaním rozhodnutia Daňového úradu II Banská Bystrica z 12. apríla 1999 o uložení zákazu nakladania s nehnuteľným majetkom vedených na LV č. X. v kat. úz. B. na LV č. X. kat. úz. U.. V konaní pred súdom prvého stupňa odporkyňa preukázala, že predbežné opatrenie o zákaze nakladania s nehnuteľným majetkom navrhovateľky bolo vydané v apríli 1999 a bolo zrušené už v júli 1999. Súčasne bolo preukázané, že navrhovateľka predbežné opatrenie o zákaze nakladania s nehnuteľným majetkom ani neakceptovala a napriek vydanému rozhodnutiu o zákaze nakladať s nehnuteľným majetkom vložila svoj majetok vedený na LV č. X. do obchodnej spoločnosti T. Postupom správcu dane teda navrhovateľke nemohla byť spôsobená škoda, keď sama

navrhovateľka predbežné opatrenie o zákaze nakladania s nehnuteľným majetkom ani neakceptovala.

Navrhovateľka vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu uviedla, že argumentácia generálneho prokurátora je jednostranná, chýba jej presvedčivosť a konzistentnosť. Podľa jej názoru odvolací súd správne v súlade so zisteným skutkovým stavom použil všetky dostupné a potrebné procesné nástroje na výklad hmotného práva v súlade so spravodlivou aplikáciou inštitútu náhrady škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. Konečný odvolací rozsudok je podľa nej spravodlivý aj preto, že vystihol a jasne a zrozumiteľne vysvetlil právnu podstatu uplatneného nároku opierajúc sa pritom o závery znaleckého dokazovania a tiež o konkrétne skutkové okolnosti.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal generálny prokurátor (§ 243e ods. 1 O.s.p.) v lehote jedného roka od právoplatnosti rozhodnutia súdu (§ 243g O.s.p.) proti rozhodnutiam, ktoré môže napadnúť týmto opravným prostriedkom, preskúmal napadnuté rozhodnutia bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že ich treba zrušiť.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. a tiež tzv. iných procesných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci sa prihliada nielen v konaní o dovolaní (vid' § 242 ods. 1 O.s.p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (vid' § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené.

Procesné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. neboli v konaní o mimoriadnom dovolaní namietané a ani nevyšli najavo. Podľa právneho názoru najvyššieho súdu ale v konaní na súdoch nižších stupňov došlo k tzv. inej vade konania majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.).

Podľa § 219 ods. 2 O.s.p. ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Podľa § 132 O.s.p. dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, včítane toho, čo uviedli účastníci.

Podľa § 153 ods. 1 O.s.p. súd rozhodne na základe skutkového stavu zisteného z vykonaných dôkazov, ako aj na základe skutočností, ktoré neboli medzi účastníkmi sporné, ak o nich alebo o ich pravdivosti nemá dôvodné a závažné pochybnosti.

V mimoriadnom dovolaní generálny prokurátor Slovenskej republiky namietal nesprávne právne posúdenie veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Nesprávnym právnym posúdením sa rozumie subsumovanie skutkového stavu pod normu hmotného práva alebo procesného práva, ktorá v hypotéze nemá také predpoklady, aké vyplývajú zo zisteného skutkového stavu. Nesprávne právne posúdenie veci konkrétne spočíva v tom, že odvolací súd použil nesprávnu právnu normu, alebo síce aplikoval správnu právnu normu, ale ju nesprávne interpretoval, a napokon právnu normu síce správne vyložil, ale na zistený skutkový stav ju nesprávne aplikoval.

Dovolací súd je pri preskúvaní právoplatného rozhodnutia odvolacieho súdu viazaný rozsahom dovolacieho návrhu a uplatneným dovolacím dôvodom. Viazanosť dovolacieho súdu dôvodom uvedeným v dovolaní sa prejavuje nielen vo viazanosti dôvodom zodpovedajúcemu niektorému v zákone vymedzenému dovolaciemu dôvodu, ale predovšetkým vo viazanosti tým, ako bol tento dovolací dôvod v dovolaní opísaný, t.j. uvedenie okolností, z ktorých dovolateľ usudzuje, že uvedený dovolací dôvod je daný.

Z ustanovenia § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, ktorý nadobudol

účinnosť 1. júla 2004 a ktorým bol zrušený zákon č. 58/1969 Zb., vyplýva, že zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutiami, ktoré boli vydané pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona a za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, sa spravuje doterajšími predpismi. Keďže k navrhovateľkou tvrdenej škode malo dôjsť nezákonnými rozhodnutiami a nesprávnym úradným postupom pred 1. júlom 2004, bolo potrebné vec posudzovať podľa zákona č. 58/1969 Zb. Zodpovednosť štátu podľa tohto zákona za nezákonné rozhodnutie alebo nesprávny postup výkonu štátnej moci majúci za následok škodu, má charakter občianskoprávnej zodpovednosti. Zákon č. 58/1969 Zb. je vo vzťahu k Občianskemu zákonníku zákonom špeciálnym, preto pokiaľ tento špeciálny zákon neobsahuje vlastnú úpravu, právne vzťahy sa riadia Občianskym zákonníkom (viď § 20 zákona č. 58/1969 Zb.).

Podľa § 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní, v správnom konaní alebo v trestnom konaní vydal štátny orgán.

V zmysle § 18 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. štát zodpovedá za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov a orgánov spoločenskej organizácie uvedených v § 1 ods. 1 tohto zákona nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia. Právo na náhradu škody tu majú tí, ktorí boli účastníkmi konania a boli poškodení nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom.

Zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom je jeho objektívna zodpovednosť (bez ohľadu na zavinenie), ktorej sa nemožno zbaviť; založená je na súčasnom (kumulatívnom) splnení troch podmienok : a/ nezákonné rozhodnutie alebo nesprávny úradný postup štátneho orgánu, b/ vznik škody a c/ príčinná súvislosť medzi a/ a b/.

Pojem „rozhodnutie“ zákon nedefinuje. V správnom konaní však ide o správny akt bez ohľadu na to, či ide o rozhodnutie povahy konštitutívnej alebo deklaratórnej, zodpovednosť sa však zrejme vzťahuje iba na tú časť rozhodnutia, ktorá je spôsobilá nadobudnúť právoplatnosť, teda na výrok rozhodnutia. Základnou podmienkou návrhu na náhradu škody je okolnosť, že rozhodnutie, ktorým bola škoda spôsobená, nadobudlo

právoplatnosť a že pre nezákonnosť bolo príslušným orgánom zrušené alebo zmenené. Pojem „nezákonnosť“ zákon taktiež nedefinuje, nepochybne tu však išlo o rozpor nielen so zákonmi, ale aj s inými súčasťami právneho poriadku. Aj napriek tomu, že predpokladom vzniku práva na náhradu škody je (okrem iného) existencia právoplatného rozhodnutia a jeho zrušenie alebo zmena, treba uviesť, že sú určité výnimky, kedy sa možnosť poškodeného subjektu domáhať sa náhrady škody neviaže na požiadavku zrušenia alebo zmeny právoplatného rozhodnutia, ale k vzniku škody môže dôjsť (a v mnohých prípadoch aj reálne dochádza) ešte predtým, ako sa konkrétne rozhodnutie stane právoplatným, resp. ešte predtým, ako je takéto rozhodnutie zrušené alebo zmenené. Týmito výnimkami sú : 1/ existencia tzv. ničotného rozhodnutia, 2/ existencia vykonateľného rozhodnutia (bez ohľadu na jeho právoplatnosť), 3/ existencia prípadov hodných osobitného zreteľa.

Zákon č. 58/1969 Zb. nedefinuje „nesprávny úradný postup“, z obsahu pojmu ale vyplýva, že podľa konkrétnych okolností toho-ktorého prípadu môže ísť o akúkoľvek činnosť spojenú s výkonom právomoci určitého štátneho orgánu, ak pri tomto výkone alebo v súvislosti s ním dôjde k porušeniu pravidiel stanovených právnymi predpismi pre konanie štátneho orgánu alebo k porušeniu poriadku, ktorý vyplýva z povahy, funkcie alebo cieľov tejto činnosti. Pretože úradný postup nie je spravidla možné v právnom predpise upraviť do najmenších podrobností, treba správnosť úradného postupu posudzovať i z hľadiska účelu, k dosiahnutiu ktorého postup štátneho orgánu smeruje. K nesprávnemu úradnému postupu môže dôjsť nielen pri úkonoch v rámci činnosti, pri ktorej štátny orgán nerozhoduje, ale tiež v rámci jeho rozhodovacej činnosti. Nesprávnym úradným postupom môže byť aj nevydanie alebo oneskorené vydanie rozhodnutia v dôsledku porušenia stanovených alebo primeraných lehôt na jeho vydanie, lebo znaky nesprávneho úradného postupu má aj nečinnosť štátneho orgánu alebo jeho činnosť, ktorá nie je vykonaná v stanovenej lehote alebo v lehote, ktorá zodpovedá právu na prejednanie veci „bez zbytočných priet'ahov“ (čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky).

Rovnako zákon č. 58/1969 Zb. bližšie nedefinuje pojem škody a ani neupravuje rozsah jej náhrady. Preto treba aj v tomto smere aplikovať príslušné ustanovenia všeobecnej úpravy (§ 442 Občianskeho zákonníka) a škodu vo všeobecnosti chápať ako ujmu, ktorá a/ nastala v majetkovej sfére poškodeného, b/ je objektívne vyjadriteľná v peniazoch a c/ je napravitel'ná poskytnutím majetkového plnenia, predovšetkým peňažného. Pre posúdenie

predmetnej právnej veci je významné, že škoda, ako predpoklad vzniku zodpovednosti štátu za nesprávny úradný postup, je daná len vtedy, ak vznikla v príčinnej súvislosti s nesprávnym úradným postupom.

Ani vzťah príčinnej súvislosti (kauzálny nexus) medzi nezákonným rozhodnutím, resp. nesprávnym úradným postupom a škodou zákon č. 58/1969 Zb. nevysvetľuje. V právnej teórii sa týmto vzťahom označuje priama väzba javov (objektívnych súvislostí), v rámci ktorého jeden jav (príčina) vyvoláva druhý jav (následok). O vzťah príčinnej súvislosti ide, ak je medzi nezákonným rozhodnutím – resp. nesprávnym úradným postupom a škodou vzťah príčiny a následku. Ak bola príčinou vzniku škody iná skutočnosť, zodpovednosť za škodu nenastáva. Otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku. Právnym posúdením je vymedzenie, medzi ako ujmu (ako následkom) a ako skutočnosťou (ako príčinou) tejto ujmy má byť príčinná súvislosť zisťovaná. Pre posúdenie vzniku zodpovednosti za škodu má preto zásadný význam otázka, v čom konkrétne spočíva škoda (majetková ujma), za ktorú je náhrada požadovaná. Práve vo vzťahu medzi konkrétnou ujmu poškodeného (pokiaľ vznikla) a konkrétnym konaním škodcu (ak je protiprávne) sa zisťuje príčinná súvislosť. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba škodu izolovať zo všeobecných súvislostí a skúmať, ktorá príčina ju vyvolala. Pritom nie je rozhodujúce časové hľadisko, ale vecná súvislosť príčiny a následku; časová súvislosť ale napomáha pri posudzovaní vecnej súvislosti (porovnaj R 21/1992). V postupnom slede javov je každá príčina niečím vyvolaná (sama je následkom niečoho) a každý ňou spôsobený následok sa stáva príčinou ďalšieho javu. Zodpovednosť však nemožno robiť závislou na neobmedzenej kauzalite. Atribútom príčinnej súvislosti je totiž „priamosť“ pôsobenia príčiny na následok, pri ktorej príčina priamo (bezprostredne) predchádza následku a vyvoláva ho. Vzťah príčiny a následku musí byť preto priamy, bezprostredný, neprerušovaný; nestačí, ak je iba sprostredkovaný. Pri zisťovaní príčinnej súvislosti treba v dôsledku toho skúmať, či v komplexe skutočností prichádzajúcich do úvahy ako (priama) príčina škody existuje skutočnosť, s ktorou zákon spája zodpovednosť za škodu.

Dovolací súd pri posudzovaní predpokladov zodpovednosti odporkyne za škodu v zmysle zákona č. 58/1969 Zb. je toho názoru, že sudy prvého a druhého stupňa v zmysle vyššie uvedeného nepostupovali. Nerozlišovali podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody z titulu nezákonného rozhodnutia od nároku na náhradu škody z titulu nesprávneho

úradného postupu. Dovolací súd zdôrazňuje, že otázka príčinnej súvislosti nie je otázkou právnou, ide o skutkovú otázku, ktorá môže byť riešená len v konkrétnych súvislostiach; vyriešenie tejto otázky preto nemožno uložiť znalcovi (ten môže poskytnúť len odborné podklady, z ktorých súd pri zisťovaní skutkového stavu vychádza).

Zo spisov je zrejmé, že súdy nedôsledne skúmali zákonné podmienky na uplatnenie nároku na náhradu škody a to existenciu nezákonného rozhodnutia, resp. nesprávneho úradného postupu, vznik škody a príčinnú súvislosť medzi škodou a nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym úradným postupom, t.j. vzťah príčiny a následku.

Tým, že súdy z tohto aspektu neposudzovali skutkový stav veci (či postačujú už zistené skutočnosti, resp. či je potrebné prípadné doplnenie dokazovania) v nadväznosti k právnej stránke veci, došlo k inej vade v konaní, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p. Na takúto inú vadu je dovolací súd povinný prihliadať aj z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 O.s.p.), nie je preto rozhodujúce, či bol tento dovolací dôvod v mimoriadnom dovolaní generálnym prokurátorom uplatnený alebo nie.

Pokiaľ generálny prokurátor namietal nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p., treba uviesť, že mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutia nebolo možné podrobiť prieskumu z hľadiska správnosti v nich zaujatých právnych záverov, lebo v dôsledku spomenutej procesnej vady nemožno posúdiť, či súdy správne aplikovali príslušnú právnu normu na zistený skutkový stav a či z nej vyvodili správne právne závery.

Z týchto dôvodov najvyšší súd zrušil mimoriadnym dovolaním napadnuté rozhodnutia a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243i O.s.p. v spojení s § 243b O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného i dovolacieho konania (§ 243i O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 21. decembra 2011

JUDr. Martin V l a d i k, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová